

《華嚴經·入法界品》哲學研讀：handout #5

蔡耀明整理（20210317）

《大方廣佛華嚴經·入不思議解脫境界普賢行願品》，唐·般若（Prajña）譯，四十卷，T. 293, vol. 10, pp. 661a-848b. P. L. Vaidya (ed.), *Gaṇḍavyūhasūtra*, Darbhanga: The Mithila Institute, 1960. (http://gretil.sub.uni-goettingen.de/gretil/1_sanskrit/4_rellit/buddh/bsu016_u.htm)

根自在主童子、善財童子：一切工巧大神通智光明法門 (sarva-dharma-jñāna-
śilpābhi-jñāvantaṃ bodhisattva-jñānā-lokaṃ)

[Gv 102][0704a12] 爾時 (atha khalu)，善財童子 (su-dhanah śreṣṭhi-dāraḥ) 受妙見比丘教已 (tāṃ su-darśanasya bhikṣor anu-sāsanīm anu-mantrayan)，憶持不忘，思惟、修習，決定、明了 (pra-vartayan anu-pra-yacchan pra-vi-cinvan pra-bhāṣamāṇaḥ prati-bhāvayan ud-īrayan darśayan anu-vi-cintayan abhy-ava-caran, nayam vi-gamayan)，於彼法門 (tad dharma-nayam)，隨順悟入 (anu-vi-cārayan avabhārayan sam-ava-saran ā-vartayan saṃ-bhīdan pra-darśayan avabhārayan anu-vi-lokayan)。天、龍、夜叉、乾闥婆等眷屬圍遶 (deva-nāga-yakṣa-gandharva-pari-vāro)。漸次前行 (’nu-pūrveṇa)，向圓滿多聞國 (yena śramana-mandale jana-pade)，入妙門城 (su-mukhaṃ nagaram)，周遍推求根自在主童子 (tenōpa-saṃ-krāntaḥ indriyēśvaraṃ dāraḥ pari-mārgamāṇaḥ)。

時，虛空中 (tasyōpary antar-ikṣe)，天、龍、神等 (gatā deva-nāga-yakṣa-gandharvā)，告善財言 (ā-rocayanti)：「善男子！今此童子 (eṣa kula-putra indriyēśvaro dāraḥ)，在河渚上 (nadī-saṃ-bhedābhy-āśe)，與諸童子 (daśa-dāraka-sahasra-pari-vṛtaḥ)，聚沙為戲 (pāṃśu-krīḍayā krīḍatīti)。」

[Gv 102][0704a18] 爾時 (atha khalu)，善財 (su-dhanah śreṣṭhi-dāraḥ) 聞是語已，即詣其所 (yena su-mukhaṃ nagaram nadī-saṃ-bhedābhy-āśas)，見彼童子 (tenōpa-saṃ-krāntaḥ)，十千童子前後圍遶 (so ’drākṣīt indriyēśvaraṃ dāraḥ daśa-dāraka-sahasra-pari-vṛtaṃ)，聚沙為戲 (pāṃśu-krīḍayā krīḍan)。見已 (tam drṣṭvā ca punar)，親近 (yenēndriyēśvaro dāraḥ tenōpa-saṃ-kramya)，頂禮其足 (indriyēśvarasya dārakasya pādaḥ śirasābhi-vandya)，遶無數匝 (indriyēśvaraṃ dāraḥ an-eka-śata-sahasra-kṛtvaḥ pra-dakṣiṇī-kṛtya)，合掌 (indriyēśvarasya dārakasya purataḥ prāñjaliḥ) 前立 (sthitvā)，白言 (evam āha)：「聖者！我已先發阿耨多羅三藐三菩提心 (mayā, ārya, an-ut-tarayāṃ samyak-saṃ-bodhau cittam ut-pāditam)，而未知 (na ca jānāmi)：菩薩云何學菩薩行 (katham bodhisattvena bodhisattva-caryāyam śikṣitavyam)？修菩薩道 (katham prati-pattavyam)？我聞·

聖者善能誘誨（śrutam ca me āryo bodhisattvānām ava-vādānu-śāsanīm dadātīti）。唯願慈哀，為我解說（tad vadatu me āryaḥ - katham bodhisattvena bodhisattva-caryāyām śikṣitavyam? katham prati-pattavyam?）。」

[Gv 102][0704a23] 自在主言（āha）：「善男子！我（ahaṃ kula-putra）昔曾於文殊師利童子所（mañju-śriyā kumāra-bhūtena），修學算、數、印、相等法（lipi-saṃ-khyā-mudrā-gaṇanā-nayaṃ śikṣayatā），即得悟入一切工巧神通智門（sarva-śilpābhi-jñāva-bhāsa-jñāna-mukham ava-tāritaḥ）。善男子！我（so 'haṃ kula-putra）因此故，知·諸世間所有聲論、內明、因明、醫方明等·文字、算數、契印、取與·種種智論（yāni imāni loke lipi-saṃ-jñā-gatāni saṃ-khyā-gaṇanā-mudrā-ni-kṣepa-jñāna-vi-vidha-śilpa-jñānāni）；亦知·一切藥毒、蠱毒、和合銷解（醫方明 dhātu-tantrāṇi viśaya-pra-yoga-prati-bhānakāni）；亦能·療治風癩、癆瘦、鬼魅所著，如是所有一切諸病（śoṣāpa-smāra-bhūta-preta-graha-prati-śedhakāni）；

亦能·建立城邑、聚落，形勝所居市肆、廛里、園林、池沼、義堂、福舍（grāma-nagara-ni-gama-paṭṭanōdyāna-tapo-vanā-vasatha-ni-veśana-jñānāni）、臺榭、樓觀、宮殿、屋宅、窓牖、門闔種種莊嚴（abhi-prāya-pra-kāra-prāsāda-gavākṣa-kūṭāgāra-pari-nāha-jñānāni）；亦善·駕御駟馬車乘，鬪戰之法（vi-vidha-yantra-rathakriyōpa-cāra-jñānāni），安危、進止，取捨、勝負（kṣemā-kṣema-bhayā-bhaya-nimitta-jñānāni）；亦善·調鍊種種仙藥，幻術變化；亦善·營理田農、商賈，種種諸業（kṛṣi-vāṇijya-vy-ava-hāra-kriyā-pra-yoga-jñānāni）；亦善·禮儀尊卑次序；亦知眾生身相吉凶，業行善惡（sarvāṅga-praty-aṅga-lakṣaṇa-cārōpa-cāra-vi-cāra-jñānāni）；亦知·眾生具足一切善、不善根（su-gati-dur-gati-karma-patha-vi-śuddhy-anu-gama-jñānāni kuśalā-kuśala-dharma-gaṇa-pūjā-jñānāni）；亦知·眾生善趣、惡趣種類差別（su-gati-dur-gati-saṃ-bhāra-jñānāni）；亦善了知·一切賢聖清淨業道，此人應得聲聞乘道，此人應得辟支佛道（śrāvaka-pratyekabuddha-yāna-saṃ-bhāra-jñānāni），此人應得菩薩乘道，此人應入如來智地（tathāgata-bhūmi-saṃ-bhāra-jñānāni）；

如是，乃至真、俗二諦，皆悉能知；亦知·一切諸寂靜眾，軌儀法式（hetukriyā-pra-yogōpa-cāra-jñānāni, tāni sarvaṇi pra-jānāmi），時、非時食，應、所不應，以自攝養，而延壽命；亦知·世俗治生方法，經理資產，出處·貴賤；亦知·自、他過去·受身、中有·分位、入胎、住胎、經生·差別；亦知·未來·一切眾生，死此·生彼，死彼·生此，從彼處·歿，還生於彼，從此處·歿，還生於此（teṣu ca sattvān ava-tārayāmi, ni-veśayāmi）；亦知·過、現·一切諸佛差別法門，種種安布（prati-ṣṭhāpayāmi），教授教誡（śikṣayāmi），調伏眾生（śīlayāmi），能令堅固（dṛḍhī-karomi sārī-karomi），隨順修持，越生死流，到涅槃岸（saṃ-tarāmi saṃ-bhāvayāmi saṃ-vartayāmi un-nāmayāmi vi-varḍhayāmi nimittī-karomi koṭī-karomi），身心清淨，如鍊真金（vi-śodhayāmi vi-malī-karomi ut-tāpayāmi），光明普照（prabhāsvarī-karomi），廣大成就（vi-pulī-karomi）。

善男子！我復善知·十八工巧·種種技術，并六十二眷屬明論，及內明等·一切方法·治·內煩惱。何等名為內身煩惱？有四因緣：一、謂·眼根·攝受色

境。二、由無始取著習氣。三、由彼識自性·本性。四、於色境·作意、希望。由此四種因緣力故，藏識·轉變，識波浪·生，譬如·瀑流，相續不斷。

善男子！如·眼識起；一切根識·微塵毛孔·俱時出生，亦復如是。譬如·明鏡·頓現眾像；諸識亦爾，或時頓現。善男子！譬如·猛風·吹·大海水，波浪不停；由境界風，飄·靜心海，起·識波浪，相續不斷；因緣相作，不相捨離，不一、不異，如·水與波，由業·生相，深起繫縛，不能了知·色等自性、五識身轉。彼阿賴耶，終不自言：我生七識。七識不言：從賴耶生。但，由自心執取境相，分別·而生。如是甚深阿賴耶識，行相微細，究竟邊際，唯諸如來、住地菩薩之所通達，愚法聲聞及辟支佛、凡夫、外道·悉不能知。

[0704c24] 善男子！我又善知·一切聲論，音聲、語言、內外、因起、名字、訓釋，普遍、無窮。假使帝釋·於梵王所，聽受聲明，盡其天壽，足滿千歲，亦不能知聲論邊際。我一念頃，以此算法，悉能了知，盡其源底。

[Gv 102][0704c28] 善男子！彼復教我菩薩算法 (so 'haṃ kula-putra bodhisattvānāṃ gaṇanā-nayaṃ jñāmi)，(sa punaḥ katamaḥ?) 所謂：百·千，為一洛叉；一百·洛叉，為一俱胝 (śataṃ śata-sahasrāṇāṃ koṭiḥ)；俱胝·俱胝，為一阿庾多 (koṭiḥ koṭīnāṃ a-yutam)；阿庾多·阿庾多，為一那由他 (a-yutam a-yutānāṃ ni-yutam)；那由他·那由他，為一頻婆羅 (ni-yutaṃ ni-yutānāṃ bimbaraṃ)；頻婆羅·頻婆羅，為一矜羯羅 (bimbaraṃ bimbarāṇāṃ kiṃ-karam)；矜羯羅·矜羯羅，為一阿伽羅 (kiṃ-karaṃ kiṃ-karāṇāṃ agaram)；阿伽羅·阿伽羅，為一微濕伐羅 (agaram agarāṇāṃ pra-varam)；微濕伐羅·微濕伐羅，為一鉢囉伐羅；鉢囉伐羅·鉢囉伐羅，為一鉢囉麼；鉢囉麼·鉢囉麼，為一婆嚩羅；婆嚩羅·婆嚩羅，為一阿婆羅；阿婆羅·阿婆羅，為一多婆羅；多婆羅·多婆羅，為一攷鉢彌耶；攷鉢彌耶·攷鉢彌耶，為一阿泉摩；阿泉摩·阿泉摩，為一普摩；普摩·普摩，為一禰摩；禰摩·禰摩，為一阿婆鈴；阿婆鈴·阿婆鈴，為一微婆伽；微婆伽·微婆伽，為一微婆奢；微婆奢·微婆奢，為一沒哩嚩迦 (pra-varaṃ pra-varāṇāṃ maparam; maparaṃ maparāṇāṃ taparam; taparaṃ taparāṇāṃ sīmaṃ; sīmaṃ sīmānāṃ yāmaṃ; yāmaṃ yāmānāṃ nemam; nemam nemānāṃ avagam; avagam avagānāṃ mṛgavam,)；沒哩嚩迦·沒哩嚩迦，為一那賀羅 (mṛgavaṃ mṛgavānāṃ vi-rāgam)；那賀羅·那賀羅，為一毘邏伽；毘邏伽·毘邏伽，為一彌嚩伽 (vi-rāgaṃ vi-rāgānāṃ vi-gavam)；彌嚩伽·彌嚩伽，為一毘伽婆 (vi-gavaṃ vi-gavānāṃ saṃ-kramam)；毘伽婆·毘伽婆，為一僧羯邏摩；僧羯邏摩·僧羯邏摩，為一毘薩羅 (saṃ-kramaṃ saṃ-kramāṇāṃ vi-saram)；毘薩羅·毘薩羅，為一毘瞻婆 (vi-saraṃ vi-sarāṇāṃ vi-bhajaṃ)；毘瞻婆·毘瞻婆，為一慈泐伽 (vi-bhajaṃ vi-bhajānāṃ vi-jaṅgham)；慈泐伽·慈泐伽，為一毘盛伽 (vi-jaṅghaṃ vi-jaṅghānāṃ vi-śodham)；毘盛伽·毘盛伽，為一毘嚩陀；毘嚩陀·毘嚩陀，為一微皤訶 (vi-śodhaṃ vi-śodhānāṃ vi-vāham)；微皤訶·微皤訶，為一微薄帝 (vi-vāhaṃ vi-vāhānāṃ vi-bhaktam)；微薄帝·微薄帝，為一毘佉擔 (vi-bhaktam vi-bhaktānāṃ vi-khatam)；毘佉擔·毘佉擔，為一都邏那 (vi-khataṃ vi-khatānāṃ ḍalanam)；都邏那·都邏那，為一阿覩[里*也] (ḍalanam

ḍalanānām avanam); 阿覩[里*也]·阿覩[里*也], 為一噶邏那 (avanam avanānām thavanam); 噶邏那·噶邏那, 為一微幡蘭 (thavanam thavanānām vi-paryam); 微幡蘭·微幡蘭, 為一三末耶 (vi-paryam vi-paryānām samayam); 三末耶·三末耶, 為一微覩羅 (samayam samayānām vi-tūrnam); 微覩羅·微覩羅, 為一奚婆羅 (vi-tūrnam vi-tūrñānām heturam); 奚婆羅·奚婆羅, 為一陀嚩羅; 陀嚩羅·陀嚩羅, 為一微度栗娜; 微度栗娜·微度栗娜, 為一奢彌陀; 奢彌陀·奢彌陀, 為一爾呬嚩囉; 爾呬嚩囉·爾呬嚩囉, 為一微者囉 (heturam heturānām vi-cāram); 微者囉·微者囉, 為一微舍囉; 微舍囉·微舍囉, 為一微爾薩多 (vi-cāram vi-cārānām vy-aty-astam); 微爾薩多·微爾薩多, 為一阿瓢孽哆 (vy-aty-astam vy-aty-astānām abhy-ud-gatam); 阿瓢孽哆·阿瓢孽哆, 為一微悉步多 (abhy-ud-gatam abhy-ud-gatānām vi-śiṣṭam); 微悉步多·微悉步多, 為一泥嚩囉 (vi-śiṣṭam vi-śiṣṭānām nilambam); 泥嚩囉·泥嚩囉, 為一波哩殺陀 (nilambam nilambānām haritam); 波哩殺陀·波哩殺陀, 為一微目差 (haritam haritānām vi-kṣobham); 微目差·微目差, 為一鉢哩哆 (vi-kṣobham vi-kṣobhānām halitam); 鉢哩哆·鉢哩哆, 為一喝哩多 (halitam halitānām hariḥ); 喝哩多·喝哩多, 為一阿嚕迦 (hariḥ hariṇām ā-lokaḥ); 阿嚕迦·阿嚕迦, 為一印[寧*吉]哩耶 (ā-lokaḥ ā-lokānām drṣṭvāntaḥ); 印[寧*吉]哩耶·印[寧*吉]哩耶, 為一系嚕迦 (drṣṭvāntaḥ drṣṭvāntānām hetunam); 系嚕迦·系嚕迦, 為一奴嚩那; 奴嚩那·奴嚩那, 為一何嚕那; 何嚕那·何嚕那, 為一婆嚕陀; 婆嚕陀·婆嚕陀, 為一謎嚕陀; 謎嚕陀·謎嚕陀, 為一乞羸耶; 乞羸耶·乞羸耶, 為一阿差目多; 阿差目多·阿差目多, 為一翳嚕婆耶; 翳嚕婆耶·翳嚕婆耶, 為一微麼嚕耶; 微麼嚕耶·微麼嚕耶, 為一曼弩婆耶; 曼弩婆耶·曼弩婆耶, 為一微灑馱耶; 微灑馱耶·微灑馱耶, 為一三麼陀; (hetunam hetunānām elam; elam elānām dumelam; dumelam dumelānām kṣemuḥ; kṣemuḥ kṣemūnām eludam; eludam eludanām bhāludam; bhāludam bhāludānām samatā; samatā samatānām vi-sadam) 三麼陀·三麼陀, 為一鉢囉麼怛囉 (vi-sadam vi-sadānām pra-mātram); 鉢囉麼怛囉·鉢囉麼怛囉, 為一阿囉麼怛囉 (pra-mātram pra-mātrānām a-mantram); 阿囉麼怛囉·阿囉麼怛囉, 為一勃麼怛囉勃麼 (a-mantram a-mantrānām bhra-mantram); 怛囉勃麼怛囉, 為一阿畔麼怛囉 (bhra-mantram bhra-mamantrānām ga-mantram); 阿畔麼怛囉·阿畔麼怛囉, 為一伽麼怛囉; 伽麼怛囉·伽麼怛囉, 為一那麼怛囉 (ga-mantram ga-mantrānām na-mantram); 那麼怛囉·那麼怛囉, 為一奚麼怛囉 (na-mantram na-mantrānām nahi-mantram); 奚麼怛囉·奚麼怛囉, 為一鞞麼怛囉 (nahi-mantram nahi-mantrānām vi-mantram); 鞞麼怛囉·鞞麼怛囉, 為一鉢囉麼怛囉 (vi-mantram vi-mantrānām para-mantram); 鉢囉麼怛囉·鉢囉麼怛囉, 為一尸麼怛囉 (para-mantram para-mantrānām śiva-mantram); 尸麼怛囉·尸麼怛囉, 為一翳囉 (śiva-mantram śiva-mantrānām delu); 翳囉·翳囉, 為一薛羅 (delu delūnām velu); 薛羅·薛羅, 為一帝羅 (velu velūnām geluḥ); 帝羅·帝羅, 為一偈羅 (geluḥ gelūnām kheluḥ); 偈羅·偈羅, 為一罕步囉 (kheluḥ khelūnām neluḥ); 罕步囉·罕步囉, 為一制羅耶 (neluḥ; nelūnām bheluḥ); 制羅耶·制羅耶, 為一泥羅 (bheluḥ bhelūnām

keluḥ); 泥羅·泥羅，為一計羅；計羅·計羅，為一細羅 (keluḥ kelūnām seluḥ); 細羅·細羅，為一媿羅 (seluḥ selūnām peluḥ); 媿羅·媿羅，為一謎羅 (peluḥ; pelūnām meluḥ); 謎羅·謎羅，為一娑邏茶 (meluḥ melūnām saraḍaḥ); 娑邏茶·娑邏茶，為一謎嚕陀 (saraḍaḥ saraḍānām bheruduḥ); 謎嚕陀·謎嚕陀，為一冥嚕陀 (bheruduḥ bherudūnām kheluduḥ); 冥嚕陀·冥嚕陀，為一契嚕陀；契嚕陀·契嚕陀，為一摩覩羅 (kheluduḥ kheludūnām māluḍuḥ); 摩覩羅·摩覩羅，為一珠嚕哆 (māluḍuḥ māluḍūnām samulaḥ); 珠嚕哆·珠嚕哆，為一娑母羅；娑母羅·娑母羅，為一阿野娑 (samulaḥ samulānām athavam); 阿野娑·阿野娑，為一迦麼羅 (athavam athavānām kamalam); 迦麼羅·迦麼羅，為一摩伽婆 (kamalam kamalānām agavam); 摩伽婆·摩伽婆，為一阿婆囉 (agavam agavānām atarum); 阿婆囉·阿婆囉，為一系嚕婆 (atarum atarūnām heluvaḥ); 系嚕婆·系嚕婆，為一吠嚕婆 (heluvaḥ hetuvānām mirahuḥ); 吠嚕婆·吠嚕婆，為一迦澁嚕羅 (mirahuḥ mirahūnām caraṇam); 迦澁嚕羅·迦澁嚕羅，為一何婆羅 (caraṇam caraṇānām dhamanam); 何婆羅·何婆羅，為一毘婆囉；毘婆囉·毘婆囉，為一那婆羅；那婆羅·那婆羅，為一寧畔多；寧畔多·寧畔多，為一摩婆羅；摩婆羅·摩婆羅，為一娑囉那；娑囉那·娑囉那，為一勃邏摩；勃邏摩·勃邏摩，為一勃邏麼那 (dhamanaṃ dhamanānām pra-madam); 勃邏麼那·勃邏麼那，為一微伽摩 (pra-madaṃ pra-madānām ni-gamaṃ ni-gamānām upa-vartam); 微伽摩·微伽摩，為一鄔波跋多 (ni-gamaṃ ni-gamānām upa-vartam); 鄔波跋多·鄔波跋多，為一爾哩泥捨 (upa-vartam upa-vartānām nir-deśam); 爾哩泥捨·爾哩泥捨，為一阿差耶 (nir-deśam nir-deśānām a-kṣayam); 阿差耶·阿差耶，為一三姥馱 (a-kṣayam a-kṣayānām saṃ-bhūtam); 三姥馱·三姥馱，為一阿畔多 (saṃ-bhūtam saṃ-bhūtānām mamamam); 阿畔多·阿畔多，為一阿嚕摩娜 (mamamaṃ mamamānām avadam); 阿嚕摩娜·阿嚕摩娜，為一優鉢羅 (avadam avadānām ut-palam); 優鉢羅·優鉢羅，為一波頭摩 (ut-palam ut-palānām padmaṃ); 波頭摩·波頭摩，為一僧祇 (padmaṃ padmānām saṃ-khyā); 僧祇·僧祇，為一阿婆儉弭耶 (saṃ-khyā saṃ-khyānām gatiḥ; gatiḥ gatīnām upa-gam); 阿婆儉弭耶·阿婆儉弭耶，為一孽[亭*也] (upa-gam upa-gānām aupamyam); 孽[亭*也]·孽[亭*也]，為一阿僧祇 (aupamyam aupamyānām a-saṃ-khyeyam); 阿僧祇·阿僧祇，為一阿僧祇轉 (a-saṃ-khyeyam a-saṃ-khyeyānām a-saṃ-khyeya-pari-vartam); 阿僧祇轉·阿僧祇轉，為一無量 (a-saṃ-khyeya-pari-vartam a-saṃ-khyeya-pari-vartānām a-pra-māṇam); 無量·無量，為一無量轉 (a-pra-māṇam a-pra-māṇānām a-pari-māṇam); 無量轉·無量轉，為一無邊；無邊·無邊，為一無邊轉 (a-pari-māṇam a-pari-māṇānām a-pari-māṇa-pari-vartam); 無邊轉·無邊轉，為一無等 (a-pari-māṇa-pari-vartam a-pari-māṇa-pari-vartānām a-pary-antam); 無等·無等，為一無等轉 (a-pary-antam a-pary-antānām a-pary-anta-pari-vartam); 無等轉·無等轉，為一不可數 (a-pary-anta-pari-vartam a-pary-anta-pari-vartānām a-samantam); 不可數·不可數，為一不可數轉 (a-samantam a-samantānām a-samanta-pari-vartam); 不可數轉·不可數轉，為一不可稱 (a-samanta-pari-vartam

a-samanta-pari-vartānām a-gaṇanīyam)；不可稱·不可稱，為一不可稱轉 (a-gaṇanīyam a-gaṇanīyānām a-gaṇanīya-pari-vartam)；不可稱轉·不可稱轉，為一不可思 (a-gaṇanīya-pari-vartam a-gaṇanīya-pari-vartānām a-tulyam; a-tulyam a-tulyānām a-tulya-pari-vartam; a-tulya-pari-vartam a-tulya-pari-vartānām a-cintyam)；不可思·不可思，為一不可思轉 (a-cintyam a-cintyānām aciantya-pari-vartam)；不可思轉·不可思轉，為一不可量 (a-cintya-pari-vartam a-cintya-pari-vartānām a-māpyam)；不可量·不可量，為一不可量轉 (a-māpyam a-māpyānām a-māpya-pari-vartam)；不可量轉·不可量轉，為一不可說 (a-māpya-pari-vartam a-māpya-pari-vartānām an-abhi-lāpyam)；不可說·不可說，為一不可說轉 (an-abhi-lāpyam an-abhi-lāpyānām an-abhi-lāpya-pari-vartam)；不可說轉·不可說轉，為一不可說·不可說 (an-abhi-lāpya-pari-vartam an-abhi-lāpya-pari-vartānām an-abhi-lāpyân-abhi-lāpyam)；此又，不可說·不可說，為一不可說·不可說轉 (an-abhi-lāpyân-abhi-lāpyam an-abhi-lāpyân-abhi-lāpyānām an-abhi-lāpyân-abhi-lāpya-pari-vartam)。

[Gv 104][0706a13] 善男子！我復以此菩薩所知·算數之法，分別算知·無數由旬·廣大沙聚·顆粒多少 (tasya purato mahān vālikā-rāsir abhūd an-eka-yojana-pra-māṇaḥ)；亦能算知·十方·盡虛空·所有世界·種種安立差別次第 (sa taṃ bālikā-rāṣim gaṇayaṃs tulayan pra-siñcan, saṃ-khyāṃ akārṣīt - iyantīmāni vālikā-phalakāni, yāvad iyanty etāni vālikā-phalakāny an-abhi-lāpya-pari-vartānīti)；(sa taṃ vālikā-rāṣim gaṇanā-saṃ-keta-nir-deśena nir-dīśya, evaṃ āha) 亦能算知·十方·所有一切世界·廣狹·大小·種種分量，及以名字差別不同 (eṣa kula-putra gaṇanā-yogo loka-dhātu-param-parayā su-pra-vartate bodhisattvānām, anena gaṇanā-nayena bodhisattvāḥ pūrvasyām diśi loka-dhātu-pra-sarān gaṇayanti. evaṃ dakṣiṇāyām paścimāyām ut-tarāyām ut-tara-pūrvāyām pūrva-dakṣiṇāyām dakṣiṇa-paścimāyām paścimôt-tarāyām adha ūrdhvāyām diśi, anena gaṇanā-nayena bodhisattvā loka-dhātu-pra-sarān gaṇayanti. eṣa kula-putra gaṇanā-nayo daśasu dikṣu loka-dhātunām a-param-parā-nir-deśeṣu pra-vartate bodhisattvānām, anena gaṇanā-nayena bodhisattvā daśasu dikṣu loka-dhātunām a-param-parāṃ gaṇayanti.)。所謂：一切劫名 (yathā loka-dhātunām a-param-parā-nir-deśeṣu, evaṃ daśasu dikṣu kalpa-nāma-param-parā-nir-deśeṣu)、一切佛名 (buddha-nāma-param-parā-nir-deśeṣu)、一切法名 (dharma-nāma-param-parā-nir-deśeṣu)、一切諦名、一切業名一切菩薩名、一切眾生名 (sattva-nāma-param-parā-nir-deśeṣu karma-nāma-param-parā-nir-deśeṣu)，(eṣa eva gaṇanā-nayo yāvad daśasu dikṣu sarva-nāma-param-parā-nir-deśeṣu pra-vartate bodhisattvānām) 皆悉了知，通達無礙 (anena gaṇanā-nayena bodhisattvā daśasu dikṣu sarva-nāma-param-parā-nir-deśeṣu pra-vartate bodhisattvānām, anena gaṇanā-nayena bodhisattvā daśasu dikṣu sarva-nāma-param-parāṃ gaṇayanti)。

[0706a20] 善男子！我 (etam ahaṃ kula-putra) 唯知此·一切工巧大神通智光明法門 (sarva-dharma-jñāna-sīlpābhi-jñāvantaṃ bodhisattva-jñānā-lokaṃ jñāmi)。
如·諸菩薩摩訶薩，能知·一切諸眾生數 (kiṃ mayā śakyaṃ sarva-jagat-saṃ-khyānu-

pra-viṣṭānām bodhisattvānām) , 及知·一切諸眾生名; 能知·一切法·品類數 (sarva-dharma-vidhi-saṃ-khyānu-pra-viṣṭānām) , 及知·一切法·品類名; 能知·三世諸時劫數 (try-adhva-saṃ-khyānu-pra-viṣṭānām) , 及知·三世諸時劫名; (sarva-sattva-saṃ-khyānu-pra-viṣṭānām sarva-dharma-skandha-saṃ-khyānu-pra-viṣṭānām) 能知·一切諸如來數 (sarva-buddha-bodhi-saṃ-khyānu-pra-viṣṭānām) , 及知·一切諸如來名; 能知·一切諸菩薩數, 及知·一切諸菩薩名; 亦能算知·一切世界·染淨·成壞·相續次第, 一切時分·日月·年劫·相續次第, 一切諸佛·出興·名號·相續次第, 一切諸佛·所轉法輪·相續次第 (sarva-dharma-nāma-cakra-vaśa-vartinām) , 一切菩薩·發心·行道·相續次第, 一切菩薩·成熟眾生·相續次第, 一切眾生·所造因業·相續次第, 一切眾生·所受果報·相續次第, 如是, 乃至一切名相·展轉出生無盡緣起·相續次第, 如是菩薩所得算數自在法門, 自利·利他·廣大饒益, 能令眾生隨順悟入, 次第成熟, 究竟解脫。而我何能說其功德 (bodhisattvānām caryām jñātum, guṇān vā vaktum) , 示其所行 (gocarō vā sūcayitum) , 顯其境界 (viśayo vā pra-bhāvayitum) , 彰其勝力 (balaṃ vā saṃ-varṇayitum) , 辨其樂欲 (āśayo vā ni-darśayitum) , 宣其助道 (saṃ-bhāro vā paridīpayitum) , 發其大願 (pra-nidhānaṃ vā nir-deṣṭum) , 闡其妙行 (caryām vā saṃ-darśayitum) , 演其諸度, 讚其清淨, 開其殊勝智慧光明。如是菩薩所有功德, 乃至至少, 分尚不能知, 豈能盡知·一切諸佛勝妙威神大功德海, 圓滿一切諸佛福智寶聚波羅蜜果, 證悟諸佛如燈照現無礙法界 (pāramitā-pari-śuddhir vā abhidyotayitum) , 演說諸佛廣大清淨自在法輪 (saṃ-ud-ā-gama-pari-śuddhir vā saṃ-prakāśayitum) , 遊戲諸佛最勝甚深三昧境界 (saṃādhi-viśayo vā vaktum) , 覺了諸佛神通明智解脫法門 (jñānāloko vā anu-gantum) 。

(gaccha) 善男子 (kula-putra) ! 南方 (ayam ihaiva dakṣiṇā-pathe) , 有城, 名海別 (samudra-prati-ṣṭhānaṃ nāma nagaram) , 住有優婆夷, 名辨具足 (tatra prabhūtā nāmōpāsikā prati-vasati) 。汝詣彼 (tām upa-saṃ-kramya) , 問 (pari-ṛccha) : 菩薩云何學菩薩行 (katham bodhisattvena bodhisattva-caryāyām śikṣitavyam) , 修菩薩道 (katham prati-pattavyam) ? 」

[Gv 104][0706b17] 時 (atha khalu) , 善財童子 (su-dhanah śreṣṭhi-dārah) 聞是語已 (kalyāṇa-mitra-vacanam śrutvā) , 歡喜 (saṃ-harṣita-tanu-ruho) 、踊躍 (mahā-prīti-vega-saṃ-jātaḥ) , 生尊敬心 (pra-mudita-mānaṣaḥ) , 獲得希有信樂寶心 (su-dur-labhāścaryāśaya-ratna-prati-labdho) , 成就廣大利眾生心 (vi-pula-jagad-dhita-citta-ceṣṭā-nir-yāto) , 悉能明見一切諸佛出興次第 (buddhōt-pāda-param-parāva-tāra-vaśa-vartī) ——降生、成道、說法、涅槃, 最勝清淨, 究竟圓滿——悟入甚深微妙智慧 (dharma-maṇḍala-vi-śuddhim ati-paramaḥ) , 普於諸趣·皆隨現身 (sarva-trānu-gata-vi-bhakti-nir-yāṇa-ni-darśana-paramaḥ) , 了知三世差別境界 (try-adhva-talā-saṃ-bhinna-buddha-viśayaḥ) , 獲得無盡大功德藏 (a-kṣaya-puṇya-sāgara-saṃ-bhūta-cetāḥ) , 放·大智慧·自在光明 (mahā-jñānāva-bhāsa-vaśa-vartī) , 開·三有城·所有關鍵 (tri-bhuvana-pura-bandhana-kapāṭa-nir-bhedāḥ) , 趣向佛智,

究竟菩提，頂禮其足（indriyêsvarasya dârakasya pâdau sîrasâbhi-vandya），遶無數
匝（indriyêsvaram dârakam an-eka-śata-sahasra-kṛtvah pra-dakṣiṇī-kṛtya），慇懃瞻仰
（punaḥ punar ava-lokya），辭退而去（indriyêsvarasya dârakasyântikāt pra-krāntaḥ）。